הִלְכוֹת בְּרָכוֹת הוֹדָאוֹת סִימָן רכט רל

רכט בִּרְכַּת הַקָּשֶׁת וְחַמָּה בְּתְקוּפָתָהּ. וּבוֹ ב' סְעִיפִים:

א (א) * א הָרוֹאֶה הַקָּשֶׁת (ב) אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם זוֹכֵר הַבְּרִית (ג) [א] (ג) ב נֶאֱמָן (ד) בִּבְרִיתוֹ וְקַיָּם בְּמַאֲמָרוֹ. (ה) ג וְאָסוּר (ו) לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ בְּיוֹתֵר: **ב** ד הָרוֹאֶה חַמָּה (ו) בִּתְקוּפָתָהּ, וְהוּא (ז) [ג] (ח) בַּבֹּקֶר אוֹמֵר בָּרוּךְ עוֹשֵׂה [מַעֲשֵׂה] בְרֵאשִׁית. (ט) וְכֵן מְבָרֵךְ גֶּשֶׁם כֵּן כְּשֶׁרוֹאֶה לְבָנָה בְּטָהֳרָתָהּ, וְכוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתָם, וּמַזָּלוֹת בְּעִתָּם, ה דְּהַיְנוּ כְּשֶׁמַּחֲזֵר הַלְּבָנָה בְּתְחִלַּת מַזָּל טָלֶה בְּתְחִלַּת הַחֹדֶשׁ וְלֹא תִּהְיֶה נוֹטָה לֹא לְצָפוֹן וְלֹא לְדָרוֹם, וְכֵן כְּשֶׁיַּחְזְרוּ כָּל כּוֹכָב מֵחַמִּשָּׁה (ז) (י) הַנִּשְׁאָרִים לִתְחִלַּת מַזָּל טָלֶה וְלֹא יִהְיֶה נוֹטֶה לֹא לְצָפוֹן וְלֹא לְדָרוֹם, וְכֵן בְּכָל עֵת שֶׁיִּרְאֶה מַזָּל טָלֶה עוֹלֶה מִקְצוֹת הַמִּזְרָח:

א בְּרָכוֹת נ"ט (ע"א).
ב הֲרַ"ף (מג:) וְהָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק י' מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת (הט"ז). ג חֲגִיגָה ט"ז (ע"א) לְפֵרוּשׁ הָרא"ש (הוּ"ד באבודרהם הל' ברכת הראי"ה) וְהַשּׁוֹ. ד בְּרָכוֹת נ"ט (ע"ב). ה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם שָׁם (הי"ח).

רל דִּין קְצָת בְּרָכוֹת פְּרָטִיּוֹת. וּבוֹ ה' סְעִיפִים:

א א הַמִּתְפַּלֵּל עַל מַה שֶּׁעָבַר, כְּגוֹן שֶׁנִּכְנַס לָעִיר וְשָׁמַע קוֹל צְוָחָה בָּעִיר וְאָמַר יְהִי רָצוֹן שֶׁלֹּא יְהֵא קוֹל

א בְּרָכוֹת נ"ד (ע"א) וְס' (ע"א).

בְּאֵר הַיֵּטֵב

א (ו) **נֶאֱמָן.** וְהָאוֹמְרִים נֶאֱמָן בִּבְרִיתוֹ וְאַחַר כָּךְ בָּרוּךְ אַתָּה ה' זוֹכֵר הַבְּרִית טוֹעִים הֵם. ט"ז (סק"א) כָּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט): (ג) **לְהִסְתַּכֵּל.** וְהַמִּסְתַּכֵּל בּוֹ בְּיוֹתֵר עֵינָיו כֵּהוֹת. (שְׁלֵ"ה) (*): **ב** (ג) **בַּבֹּקֶר.** מִשֶּׁמַע מִיָּד בְּהָנֵץ הַחַמָּה, וְכֵן מַהֲרִי"ל (מנהגים בליקוטים) צְוָה לְהַכְרִיז בָּעֲרָב שֶׁלְּמָחֳרָת יִזָּהֵר כָּל אָדָם כְּשֶׁרוֹאֶה הָנֵץ הַחַמָּה יְבָרֵךְ. וּמִשָּׁאַת בְּנָיְמִין (סי' קא) כָּתַב שֶׁבְּשַׁחֲרִית כְּשֶׁיּוֹצְאִים מִבֵּית הַכְּנֶסֶת מִתְאַסְּפִים הַקָּהָל יַחַד וּמְכָרְכִין בְּרָכָה זוֹ, כֵּן נָהֲגוּ מוֹהַרְ"שׁ וְכֵן דַּרְשְׁתִּי לַעֲשׂוֹת אִם יִרְצֶה ה', עַד כְּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכָתַב הַפְּנֵי אַבְרָהָם (סק"ה) וְנִרְאֶה לִי דְּאִם לֹא בֵּרַךְ עַד אַחַר שֵׁשׁ שָׁעוֹת לֹא יְבָרֵךְ, שֶׁכְּבָר עָבְרָה מִמְּקוֹם הַזֶּה: (ז) **הַנִּשְׁאָרִים.** הֵם שֶׁבְּתֵי צָדָק מַאְדִּים נֹגַהּ כּוֹכָב:

(*) ע' מחצית השקל סק"א.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] **נֶאֱמָן.** עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב, וּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"א) כָּתַב שֶׁבְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ, וְלֹא דְּמֵי לְהָנֵץ דְּפַעַם אַחַת בְּחֹדֶשׁ דַּיִּים, דְּכָאן הַקֶּשֶׁת שֶׁמְּבָרֵךְ עָלֶיהָ חָלַף הָלַךְ לוֹ, וּכְמוֹ בְּבִרְכַּת הַלְּבָנָה וּבִרְכַּת מְפַקְּקִים, עַיֵּן שָׁם: **ב** [ג] **בַּבֹּקֶר.** עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב, וּבְאֶלְיָה רַבָּה (סק"ב) בְּשֵׁם מַלְבּוּשֵׁי יוֹם טוֹב (סק"א) כָּתַב עַד חֲצוֹת, וְכֵן כָּתַב מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב עֶמְדִּין בְּסוֹף פֵּרוּשׁוֹ לְמְגִלַּת תַּעֲנִית, וְכֵן כָּתַב בִּדְגוּל מַרְכָּבָה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְכֵן עָשִׂיתִי הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה בִּשְׁנַת תקמ"ה שֶׁלֹּא זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ עַד שָׁעָה קַלָּה חֲצוֹת וּכְרָכְתִּי בְּשֵׁם וּמַלְכוּת, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְעַיֵּן בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ב' סִימָן ל"ח שֶׁצִּדֵּד לוֹמַר דְּאַף שֶׁמְּכַסִּים עֲנָנִים וְאֵין רוֹאִים גּוּף הַשֶּׁמֶשׁ יֵשׁ לְבָרֵךְ אַף בְּשֵׁם וּמַלְכוּת, כֵּיוָן שֶׁעִקַּר הַבְּרָכָה שְׁנִכְנְסוּ לְרָאוֹת שֶׁהִיא בְּנִקְדָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁנִּתְלוּ הַמְּאוֹרוֹת, וְשֶׁמְּשָׁא אַכּוֹלֵי עָלְמָא נָיְחָא, וְאַף עַל פִּי שֶׁעֲנָנִים מְכַסִּים אֲנוּ יוֹדְעִים שֶׁהִיא בְּנִקְדָּה הָרִאשׁוֹנָה, וְאוֹי לְבָרֵךְ בַּבֹּקֶר (וְקָצַת יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה לָזֶה מִמַּה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל סִימָן רכ"ד (סק"ד) בְּשֵׁם מַהֲרִ"א יִצְחָקִי בְּמַלְּאךְ שֶׁבָּא בְּסִפִּינָה עַיֵּן שָׁם), וְכֵן אַרְע בְּנִיסָן תפ"ט וְהוֹרֵיתִי לְבָרֵךְ עַל כָּל פָּנִים בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת, וְסָמַכְתִּי עַל הָרַאֲבַ"ד (בהשגות למאור מד. ד"ה שאין) - דְּכָל הַבְּרָכוֹת דְּפָרַק הָרוֹאֶה בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת, אֲבָל לְדִינָא נִרְאֶה לִי לְבָרֵךְ אַף בְּשֵׁם וּמַלְכוּת, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְנִרְאֶה שֶׁהָרוֹצֶה לִסְמֹךְ וּלְבָרֵךְ בְּשֵׁם וּמַלְכוּת יִמְתִּין עַד חֲצוֹת, וְאֵין לוֹ לְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת כְּלָל בְּבֹקֶר, שֶׁיֵּשׁ לַחֹשׁ דְּלְהַרַאֲבַ"ד יָצָא בָּזֶה וְשׁוּב הָוֵי לֵיהּ בְּרָכָה לְבַטָּלָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם אֵינוֹ מְבָרֵךְ בַּבֹּקֶר כְּלָל, שֶׁפִּיר מְבָרֵךְ אַחַר כָּךְ בְּשֵׁם וּמַלְכוּת כְּמוֹ שְׁאָר הַבְּרָכוֹת, אַף עַל גַּב דְּלְהַרַאֲבַ"ד אֵין צָרִיךְ בָּהֶם שֵׁם וּמַלְכוּת מִכָּל מָקוֹם בְּרָכָה לְבַטָּלָה לֹא הָוֵי, וּמִי שֶׁחוֹשֵׁשׁ לְהַמְּגִן אַבְרָהָם, כְּשֶׁמְּגִיעַ סְמוּךְ לְשֵׁשׁ שָׁעוֹת עַל הַיּוֹם וַעֲדַיִן הוּא מְכֻסֶּה בֶּעָנָנִים יֵשׁ לוֹ לְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַפָּנִים מְאִירוֹת. וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת בֵּית אֶפְרַיִם סִימָן ד' הַשַּׁעַם שֶׁאֵין מְבָרְכִין רַק עַל תְּקוּפַת הַחַמָּה וְלֹא עַל לְבָנָה וְכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת הַמְבֹאָר בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּמִשְׁאַת בִּנְיָמִין סִימָן ק"א דְּהָא מִלְּתָא דְּחַמָּה בְּתְקוּפָתָהּ אִיתָא בִּתְקוּפַת מִר שְׁמוּאֵל דְּזָקֵא (ע"ירובין נו:), וְעַיֵּן שָׁם שֶׁנָּהֲגוּ לְבָרֵךְ בְּאַסִּיפַת עָם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּשֵׁם מַהֲרִ"ל (*). וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"י) כָּתַב שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם 'בְּרֹב עָם' כו', וְלָכֵן הַזְּרִיז לְבָרֵךְ בְּקֶרוֹאֶה הָנֵץ הַחַמָּה, שֶׁפִּיר זִמֵּי לְבָרֵךְ בְּיָחִיד מִלְּאַחַר עַד אַחַר הַתְּפִלָּה לְבָרְכָה בַּצִּבּוּר, וּמוּכָח בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דַּף ל"ב עַמּוּד ב' דְּטַעַם דִּזְרִיזִין מְקַדִּימִין דְּחַי לְטַעַם דִּבְרֹב עָם, וְעַיֵּן בְּקָרְבַּן חֲגִיגָה סִימָן (פ"ז) [פ"ן]. וְעַיֵּן בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ד) שֶׁכָּתַב שֵׁיֵשׁ לְבָרֵךְ בְּשָׁעַת הָנֵץ הַחַמָּה, וְנָכוֹן לְבָרֵךְ בְּמָקוֹם שְׁרוֹאֶה גַּלְגַּל הַחַמָּה. וְגַם כָּתַב שֶׁלְּמֵי חֲגִיגָה דְּיֵשׁ צְבִיעָה (ע"י שלמי חגיגה דיני ברכת הלבנה אות ו) דְּסוֹמֵא לֹא יְבָרֵךְ בְּרָכָה

(*) במשאת בנימין שם כתב כן בשם רבו מהר"ש. ואולי צ"ל וכמו שכתב בשם [מהר"ש].

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מֵאֶחָד לַחֲבֵרוֹ (ט) וְעָשׂוּהוּ לְאֶחָד, אֵין מְבָרְכִין עַל אוֹתוֹ מָקוֹם, אֶלָּא דְּבָרִים מִן הַסְּתָם אֵין אָנוּ צְרִיכִין לְחֹשׁ לָזֶה:

א (א) **הָרוֹאֶה הַקָּשֶׁת וְכוּ'.** וְאֵין כְּדַאי לְהַגִּיד לַחֲבֵרוֹ שֶׁיֵּשׁ קָשֶׁת, מִטַּעַם מוֹצִיא דִּבָּה [חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל סג ס"ד)]: **(ב) אוֹמֵר וְכוּ'.** וּכְכָאן אִם רָאָה אוֹתוֹ עוֹד הַפַּעַם אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ, וְלֹא דָּמֵי לְכָל הָנֵךְ דְּקַיְימָא לָן בְּהוּ דְּפַעַם אַחַת בְּחֹדֶשׁ דַּי לְבָרוּכֵי, דְּכָאן הַקֶּשֶׁת שֶׁמְּבָרֵךְ עָלֶיהָ חָלַף וְהָלַךְ לוֹ, וְדָמֵי לִבְרִכַּת רְעָמִים [שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"א) בְּשֵׁם בְּרֵכִי יוֹסֵף (כמחזיק ברכה סק"א)]: **(ג) נֶאֱמָן וְכוּ'.** בְּרַמְבַּ"ם (פ"י הט"ז) וְטוּר הַנַּ"מ: **(ד) בְּבְרִיתוֹ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁלֹּא יַעֲבִירֻנּוּ אַף עַל פִּי שֶׁרַבּוּ הָרְשָׁעִים. וְקַיָּם בְּמַאֲמָרוֹ, אֲפִלּוּ לֹא הָיָה הַבְּרִית, כֵּיוָן שֶׁאָמַר בְּדִבּוּר בְּעָלְמָא 'וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל לְשַׁחֵת הָאָרֶץ' (בראשית ט טו) בָּרוּר הוּא שֶׁיִּקַּיֵּם מַאֲמָרוֹ [אַבּוּדְרָהֶם (הל' ברכת הראי"ה)]: **(ה) וְאָסוּר לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ וְכוּ'.** וְהַמִּסְתַּכֵּל בּוֹ בְּיוֹתֵר עֵינָיו כֵּהוֹת [חֲגִיגָה ט"ז (ע"א)], אֶלָּא רוֹאֶהוּ וּמְבָרֵךְ: **ב** **(ו) בִּתְקוּפָתָהּ.** מְקוֹם שֶׁהִיא חוֹזֶרֶת שָׁם לִתְחִלַּת הַקֻּפָּה, הִיא שָׁעַת תְּלִיַּת הַמְּאוֹרוֹת בְּעֵת הַבְּרִיאָה, וּמַאז הִתְחִילָה לְהַקִּיף וּלְשַׁמֵּשׁ, וְהוּא נִמְשָׁךְ עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה עַד שֶׁבָּא לְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם בְּצִמְצוּם בְּתְחִלַּת לֵיל רְבִיעִי כִּבְעַת הַבְּרִיאָה: **(ז) וְהַתְּקוּפָה.** הַיְנוּ תְּקוּפַת נִיסָן: **(ח) בַּבֹּקֶר.** הַיְנוּ לְכַתְּחִלָּה מִצְוָתָהּ מִיָּד לְהַקְדִּים מַה דְּאֶפְשָׁר, וְטוֹב לְבָרֵךְ אוֹתָהּ (ט) בְּרֹב עָם, וּבְדִיעֲבַד עַד שֶׁלֹּשׁ שָׁעוֹת עַל הַיּוֹם [לְבוּשׁ וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה)], אֲבָל הַרְבֵּה (ג) אַחֲרוֹנִים הַסְכִּימוּ דְּיוּכַל לְבָרֵךְ בְּשָׁעַת הַדְּחָק עַד חֲצוֹת, וְהַיְנוּ אֲפִלּוּ בְּשֵׁם וּמַלְכוּת. וְאִם נִתְכַּסָּה הַשֶּׁמֶשׁ בָּעָבִים וְאֵין רוֹאִין אוֹתָהּ עַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ג). וּבְתְשׁוּבַת חֵתָם סוֹפֵר סִימָן נ"ו כָּתַב דְּאִם הָיְתָה מְכֻסָּה בָּעָבִים אַף נִרְאֵית רָשְׁמָהּ מִבֵּין הָעָבִים מְבָרְכִין, אֲבָל כְּשֶׁלֹּא נִתְרָאֶה כְּלָל לֹא נִרְאֶה לְבָרֵךְ. וְעַיֵּן שָׁם שֶׁכָּתַב מִנְהָגוֹ בְּעִנְיַן בְּרָכָה זוֹ, קֹדֶם הַבְּרָכָה אָמְרוּ 'הַלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם' (תהלים קמח), וְאַחַר בְּרִכַּת עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית אָמְרוּ פִּיּוּט 'אֵל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים' עַד 'וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ', וְאַחַר כָּךְ מִזְמוֹר 'הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל' (שם יט) וְאַחַר כָּךְ 'עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ' וְקַדִּישׁ: **(ט) וְכֵן מְבָרֵךְ וְכוּ'.** וּכְהַיּוֹם (ג) אֵין נוֹהֲגִין הָעוֹלָם בָּזֶה: **(י) הַנִּשְׁאָרִים.** הֵם שֶׁבְּתֵי צָדָק מַאְדִּים נֹגַהּ כּוֹכָב:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ט) כְּמוֹ שֶׁיְּדוּעַ מִן הַיָּם זוּטָע: **ב** **(ט)** **וְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת חֵתָם סוֹפֵר** סִימָן נ"ו **שֶׁכָּתַב דְּכְשֶׁהוּא יוֹם מֻעָנָן כָּל הַקּוֹדֵם לְבָרֵךְ כְּשֶׁרוֹאֶה הַחַמָּה אֲפִלּוּ בִּיחִידוּת, מְקַדֵּם לְבָרְכָה:** **(כ)** אֲלִיָּה רַבָּה (סק"ב) בְּשֵׁם מַעֲדַנֵּי יוֹם טוֹב (במלבושי יו"ט סק"א) וְהַגָּאוֹן רַבִּי יַעֲקֹב עֶמְדִּין וְהַדְּגוּל מַרְכָּבָה וְהַחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל סג ס"ה): **(נ)** כֵּן מַשְׁמַע בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ג) עַיֵּן שָׁם:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah